

Verkiezingsprogramma PvdA Menameradiel

Gemeenteraad 2014 - 2018

Inleiding

De Partij van de Arbeid is een brede maatschappelijke beweging die zich inzet voor een samenleving die gekenmerkt wordt door de begrippen democratie, solidariteit, emancipatie en duurzaamheid. Dit programma is gebaseerd op deze begrippen.

Iedere burger heeft het recht om volledig mee te kunnen doen aan de samenleving. De PvdA wil alle burgers zo veel mogelijk betrekken bij de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo krijgen zij de ruimte om samen met anderen hun eigen leven kleur te geven. De PvdA moet ervoor zorgen dat ook de sociaal zwakkeren in de samenleving daarvoor de mogelijkheden krijgen.

De PvdA kiest voor verscheidenheid in plaats van uniformiteit. Dat kan echter niet zonder dat we rekening houden met anderen en zonder dat we respect hebben voor elkaar. Die ruimte voor elkaar is er in Menameradiel en die ruimte moet bewaard blijven.

In dit verkiezingsprogramma geven we onze visie op de ontwikkeling van Menameradiel in de komende vier jaar. Daarbij staat 'de leefbare gemeente' centraal, met de nadruk op leven, werken en zorg. Vanuit die kernpunten wil de PvdA bestuurlijke verantwoordelijkheid dragen. We staan daarbij open voor samenwerking met alle democratische partijen. Die samenwerking is essentieel om op een professionele manier de taken van de gemeenteraad uit te voeren.

Menameradiel is een plattelandsgemeente waarin veel forenzen wonen. Dertien kleinere en grotere dorpen bieden een afwisselend woon- en leefklimaat. Kenmerkend zijn de kleinschaligheid, de hechte sociale structuren, het brede verenigingsleven met bijzondere cultuuruitingen, de spreiding van voorzieningen over de verschillende dorpen en het open landschap.

De goede contacten met en de betrokkenheid van de inwoners van onze dorpen in de afgelopen vier jaar, bijvoorbeeld bij dorpsvernieuwingsprojecten, zijn belangrijk. De PvdA wil dit beleid blijven voortzetten.

De komende jaren zet de krimp door. Als het om de bevolkingopbouw gaat zijn er verschillende ontwikkelingen waarop we moeten inspelen om de leefbaarheid te waarborgen. Het grootste deel van de huishoudens zal eenpersoonshuishoudens worden. Dat gebeurt vooral bij de ouderen. De gemeente zal hier samen met de woningbouwcorporaties op in moeten spelen. Door renoveren moeten woningen geschikt worden gemaakt voor de eenpersoonshuishoudens. Die kunnen dan meteen energieneutraal worden gemaakt.

Zorg is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Zorg aan huis en de mogelijkheid om ouder te worden in je eigen buurt zijn voor de PvdA belangrijke principes. Maar het gaat niet alleen om zorg; het gaat ook om welzijn. Er moet altijd hulp zijn voor de mensen die dat nodig hebben. Draagkracht, zowel in financiële zin als in sociaal opzicht, is daarbij het uitgangspunt.

De PvdA wil het historisch erfgoed en zijn monumenten bewaren en staat voor een geleidelijke en evenwichtige ontwikkeling van onze gemeente. Daarom moet Menameradiel zich blijven profileren als een woongemeente met een plattelandskarakter naast de meer stedelijke kernen Leeuwarden, Franeker en Harlingen.

De gemeente moet meer doen om duurzaamheid te bevorderen en daarvoor een plan ontwikkelen. We denken daarbij onder meer aan het stimuleren van de bouw van energieneutrale woningen en bedrijven.

Het open landelijk karakter van onze gemeente en de leefbaarheid worden bedreigd. Dat geldt bijvoorbeeld voor het open karakter van het gebied tussen onze gemeentegrens en de westrand van Leeuwarden. De PvdA zal zich actief inzetten voor het behoud van dit open gebied. Aan de westzijde van onze gemeente dreigen de schadelijke gevolgen van mogelijke zoutwinning. De PvdA is niet overtuigd van de noodzaak van deze zoutwinning binnen het grondgebied van onze gemeente en zal zich daar binnen de mogelijkheden van onze gemeenteraad tegen verzetten.

Op het gebied van de leefbaarheid dreigt een enorme toename van de geluidsoverlast van de vliegbasis bij een eventuele aanschaf van de JSF. De geluidscontouren van de vliegbasis mogen niet worden vergroot worden door de vervanging van de F-16. De PvdA is voor een permanent geluidsmetnet die deze contouren moet bewaken.

Dit is de laatste periode waarin Menameradiel als zelfstandige gemeente bestaat. Daarna gaat onze gemeente op in een groter geheel. De PvdA kiest voor een fusie van onze gemeente met het Bildt, Franekeradeel en een paar dorpen van Littenseradiel. We hadden ook graag gezien dat Harlingen zich daarbij aansluit, maar die ziet daar voorlopig nog vanaf. Wij vinden het belangrijk dat de dorpen aan de oostelijke rand van onze gemeente kunnen kiezen of ze voor aansluiting bij de nieuwe gemeente of voor aansluiting bij Leeuwarden zijn.

1. Bestuur

De PvdA was lang voorstander van het zelfstandig voortbestaan van onze gemeente. Door samen te werken in Middelseeverband met het Bildt, Leeuwarderadeel en Ferwerderadiel rekenden we op kwaliteitsverbetering en kostenbesparing.

Anno 2013 blijkt de wereld hard veranderd. In 2012 en 2013 haakten Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel af. De evaluatie van Middelsee in 2012 gaf aan dat de samenwerking niet voor het gewenste effect heeft gezorgd.

Het Rijk legt steeds meer taken bij gemeenten neer. Dit kunnen we opvangen door taken over te hevelen naar externe organisaties; zoals de sociale dienst of OMRIN. Als gemeenteraad hebben we dan echter nauwelijks zeggenschap over het beleid. Overheadkosten van dergelijke clubs lopen gemakkelijk uit de hand.

- De PvdA wil dat de raad controle houdt over de uitvoering en het beleid van taken door die door de gemeente zelf te laten uitvoeren. Menameradiel is daarvoor te klein. Daarom kiest de PvdA voor een fusie van onze gemeente met het Bildt, Franekeradeel en enige dorpen van Littenseradiel. We hadden graag gezien dat Harlingen ook meedoet, maar die ziet daar vooralsnog vanaf.
- De PvdA wil dat de dorpen aan de oostkant van onze gemeente na de fusie kunnen kiezen voor aansluiting bij de nieuwe gemeente of bij Leeuwarden. De dorpen zijn hierbij aan zet, maar de gemeente moet voor ondersteuning zorgen.

De PvdA wil de communicatie tussen onze gemeente en de burgers verbeteren door de gemeentelijke elektronische dienstverlening te bevorderen. Daarbij moet ook worden gezorgd voor een goede toegankelijkheid voor mensen met (digitale) functiebeperkingen.

De volledige raadsstukken en achtergronddocumenten zijn in Menameradiel niet structureel via de website beschikbaar. Dat moet snel geregeld worden. Hetzelfde geldt voor de collegestukken van het college.

Een onderdeel van de elektronische dienstverlening en communicatie is een rechtstreeks audio(visueel) verslag van de commissie- en raadsvergaderingen met de mogelijkheid van raadpleging achteraf. Ook dat moet zo spoedig mogelijk gerealiseerd worden.

De wereld houdt niet op bij onze gemeentegrens. Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan de bewustwording van de grote problemen van onze wereld, zoals de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Menameradiel (WOM). Ook willen we van Menameradiel een Fairtrade-gemeente maken.

2. Veiligheid

Preventie overlast door jongeren

We vragen de verenigingen van dorpsbelang en ouders om een actieve rol te vervullen in het signaleren en vroegtijdig bespreken van overlast door jongeren. De PvdA streeft naar een centrale contactpersoon per dorp, zoals het de afgelopen jaren in Marsum is geregeld. De gemeente moet daarbij een stimulerende rol vervullen.

Verkeersveiligheid fietsers rotonde Marsum

De rotonde bij Marsum is gevaarlijk voor fietsers. Elke dag fietsen veel scholieren en forenzen uit de richting Menaam en Dronryp over deze rotonde. Met de komst van het Middelseewei en vanaf 2015 De Heak neemt het autoverkeer over deze rotonde alleen maar toe en wordt de situatie nog gevaarlijker. Daar moet een oplossing voor komen.

3. Lokale economie

De PvdA voorziet in de komende periode een afronding van de bestaande bedrijventerreinen in Dronryp en Menaam. Menameradiel heeft weinig verouderde bedrijventerreinen. In Berlikum worden plannen gemaakt voor nieuwe functies op De Pôlle. Nieuwe bedrijvigheid in de recreatieve en toeristische sector biedt kansen, ook omdat de Waddenzee 'Werelderfgoed' is geworden. In onze plattelandsgemeente zijn er voor de zorg economie als tweede tak mogelijkheden.

Dat betekent voor de komende periode:

- Clustering van eenvoudige en betaalbare bedrijfsruimte is een kans voor nieuwe startende ondernemers die zich in onze gemeente willen vestigen. Dat kan ook op andere locaties dan op onze industrieterreinen, zonder dat dat ten koste gaat van het landelijk karakter van ons buitengebied.
Bedrijventerreinen zijn er nu genoeg. Voor het aantrekken van bedrijvigheid in Menameradiel is Dronryp de belangrijkste locatie. Combinatie van werken en wonen in de dorpen behoort tot de mogelijkheden.
- Het college van B&W moet een beleidsplan ontwikkelen op het gebied van economie en duurzaamheid binnen onze gemeente. Uitgangspunt is het streven naar een

‘Duurzaam Menaldumadeel’, met een balans tussen ‘People, Planet en Profit’: Menselijk welzijn, Natuur & milieu en Economie. Bedrijven, burgers en organisaties moeten bij dit plan betrokken worden.

- Digitale breedbandinfrastructuur is een ideale proeftuin voor nieuwe bedrijvigheid en dienstverlening. De PvdA wil toe naar glasvezel tot de voordeur, ook in het buitengebied tegen redelijke kosten voor de gebruiker. De aanleg is een zaak van particuliere ondernemingen, waarbij de gemeente voor ondersteuning zorgt. Daarbij wordt de inzet van mensen zonder werk en bijstandgerechtigden mogelijk gemaakt.
- Recreatieve bedrijvigheid moet worden gestimuleerd. We spelen in op de kansen die de Marrekrite, de Kleiroute en de Elfstedenroute bieden. We denken bijvoorbeeld aan voorzieningen voor passanten. De gemeente heeft eerder al veel in deze projecten geïnvesteerd.
- De regels voor aanbestedingen worden zo aangepast dat het voor lokale en regionale ondernemers aantrekkelijk is om in te schrijven op aanbestedingen. Dat kan door projecten op te knippen in deelprojecten. Bij (bouw)projecten van de gemeente worden in de aanbestedingsprocedure voorwaarden opgenomen waardoor het project conform het leer- en werktraject ‘Leerling bouwplaatsen’ wordt ingericht en uitgevoerd.

4. Leefbare gemeente

Ontwikkelingen

Bij de bevolkingopbouw zien we verschillende ontwikkelingen, waarop we moeten inspelen om de gemeente aantrekkelijk te houden voor alle leeftijden.

Het aantal mensen dat ouder is dan zestig jaar groeit. Tot 2040 zal het aantal 65-plussers in Fryslân met bijna 70% groeien. Uit de prognoses blijkt dat de leeftijdsgroep van 65 tot 74 jaar op korte termijn het meest in aantal toeneemt. Op de langere termijn zal vooral de leeftijdsgroep van 75 tot 84 jaar groeien. Maar ook de groep 85-plussers groeit relatief gezien behoorlijk. Daarom wordt ook wel gesproken over de dubbele vergrijzing.

De prognose is dat in 2030 27% van de inwoners van Menameradiel ouder is dan 65 jaar. Het aantal jongeren daalt met 15% en de beroepsbevolking met 17%.

Hoewel de totale bevolking afneemt, vindt er tot 2035 nog een groei plaats van het aantal huishoudens. De totale groei van het aantal huishoudens in Fryslân komt vrijwel alleen voor rekening van de groei van het aantal alleenstaanden. Binnen die groep alleenstaanden bestaat in 2035 naar verwachting meer dan de helft uit 65-plussers.

Deze bevolkingsontwikkeling heeft grote gevolgen voor onze gemeente.

Aan de andere kant zijn er kansen als we onze gemeente promoten als een goed woon- en leefgebied op iets meer dan een uur rijden van Amsterdam. Met het toenemend gebruik van telewerken wordt het voor mensen die in die omgeving hun brood verdienen aantrekkelijk om in onze gemeente te gaan of blijven wonen. Het aanbieden van vrije kavels kan dan voor een extra prikkel zorgen. Een ruim aanbod van koopgarant woningen kan jongeren doen besluiten om voor Menameradiel te kiezen.

Een betaalbare woning kan een reden zijn om te blijven of naar de gemeente te komen. Voor jongeren en jonge gezinnen is een actief dorpsleven belangrijk met scholen, muziek en sportverenigingen. Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende mogelijkheden zijn voor openbaar vervoer.

Huisvesting

Als het grootste deel van de huishoudens uit één persoon bestaat, moet het aanbod van woningen daarop aansluiten. Dat is nu niet het geval. De gemeente moet daarom samen met de woningbouwcorporatie een programma maken om een deel van de bestaande woningvoorraad aan te passen. Het woningaanbod moet er mee op zijn gericht dat ouderen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.

Door renovatie en verbouw kunnen woningen energieneutraal worden gemaakt en geschikt voor de (vooral oudere) eenpersoonshuishoudens. Ook energieneutrale starterswoningen en woningen voor jonge gezinnen zijn een belangrijke categorie. Hiermee slaan we drie vliegen in één klap. Een woningaanbod dat past bij de vraag, lage tot geen energielasten voor een groep bewoners die dat goed van pas komt en de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen voor het besparen van energie.

Binding

- Dorpen worden meer verantwoordelijk worden voor zaken als onderhoud openbaar groen. Een centrale ontmoetingsplek als een dorps huis of een multifunctioneel centrum is voor activiteiten, sociale contacten en de onderlinge coördinatie van lichamelijke en sociale taken die men zelf oppakt, van levensbelang.
- Openbaar vervoer op het platteland wordt steeds meer beperkt. De vitale ouderen van nu en in de toekomst kunnen heel goed een rol vervullen bij lokaal georganiseerd vervoer. Moderne communicatie middelen als mobiele telefoon en internet spelen daarbij een grote rol. De PvdA wil hiervoor één of meerdere pilots in Menameradiel starten.
- Voor levendige dorpen is een bloeiend verenigingsleven een eerste voorwaarde. De PvdA wil dat de gemeente verenigingen en dan vooral de vrijwilligers die daarin actief zijn ondersteunt. Ook hier geldt dat de groep 65-plussers actief wordt gestimuleerd om hun rol in het verenigingsleven op te pakken.

Werk

Als de beroepsbevolking krimpt, is het belangrijk dat bedrijven en werkgevers daar nu al op inspringen. Dat is nodig om te voorkomen dat er in de toekomstig geen of onvoldoende gekwalificeerd personeel meer is. De PvdA moedigt aan dat daarover in het bedrijfsleven in Menameradiel wordt nagedacht en dat actie wordt ondernomen.

Dat kan door school/werkplekken en stages aan te bieden, maar ook door vitale ouderen nog een rol in het arbeidsproces te laten spelen. Dan moet de werkgever wel bereid zijn om het werkpakket en arbeidsvoorwaarden daarop af te stemmen.

5. Onderwijs

Ieder mens heeft recht op gelijke kansen. Daar is een aanpak voor nodig die gericht is op het gezin, de opvoedingsomgeving, de school, de verenigingen, enzovoort.

Beheersing van de Nederlandse taal en een schooldiploma zijn voorwaarden om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Nog steeds is ongeveer tien procent van de mensen analfabeet en is het taalonderwijs voor zowel kinderen als volwassenen een knelpunt.

- De Openbare scholen van Menameradiel maken sinds 2008 deel uit van de zelfstandige bovenschoolse organisatie 'Fier'. De PvdA wil dat het onderwijsbureau van deze organisatie sober en doelmatig werkt.

- Cultuur- en natuureducatie zijn belangrijk. De jeugd moet weten hoe de natuur en de cultuur in hun omgeving eruit zien. Nieuwe lesprojecten op dit gebied moeten bij de gemeente op een financiële bijdrage kunnen rekenen.
- Analfabetisme en het niet beheersen van de Nederlandse taal belemmert mensen om mee te doen in de samenleving. De PvdA pleit voor volwasseneneducatie voor analfabeten, laaggeletterden en anderstaligen.
- De PvdA wil de samenwerking tussen de scholen, de kinderopvang, de bibliotheekvoorziening, de sportverenigingen en het jeugd- en jongerenwerk zoveel mogelijk stimuleren.
- Door krimp staan scholen onder druk. De PvdA is voor het behoud van een evenwichtig en kwalitatief goed aanbod. Krimp dwingt sommige scholen tot samengaan. Als dat in goed overleg gebeurt, is dit een prima oplossing.
- Fusie en/of gezamenlijke huisvesting van scholen met gezamenlijke voorzieningen hebben een meerwaarde en bevorderen de sociale integratie. De PvdA ondersteunt die samenwerking binnen de (financiële) mogelijkheden van de gemeente. De schaal van onze dorpen beperkt het aantal mogelijkheden voor gezamenlijke huisvesting. Bij de besluitvorming over dit onderwerp worden de gevolgen voor de leefbaarheid in de afzonderlijke dorpen altijd meegewogen.
- De samenwerking tussen de scholen in Menameradiel verloopt goed. De scholen hebben goed overleg met elkaar en stemmen zaken met elkaar af. Versterking van de samenwerking tussen scholen, maar ook met onderwijsgerelateerde voorzieningen, is goed voor een toekomstbestendige onderwijsvoorziening.
- Enkele scholen proberen hun energielasten omlaag te brengen door het gebruik van zonnepanelen. De PvdA steunt dit initiatief. Onze motie hierover werd eerder afgewezen. In de komende raadsperiode stellen we dit onderwerp opnieuw aan de orde.

6. Cultuur, recreatie en sport

De gemeente heeft een belangrijke taak bij het bewaren van het culturele erfgoed. Cultuur heeft een waarde in zichzelf, maar speelt ook een belangrijke rol bij de participatie en de emancipatie van burgers. Cultuur draagt bij aan het imago van de gemeente en aan de lokale identiteit. Daarvoor is een gevarieerd aanbod van belang, maar moet vooral de mogelijkheid worden geboden daarin zelf te participeren.

Dat betekent voor de komende periode:

- De PvdA ondersteunt de diversiteit van cultuuruitingen in onze gemeente.
- Lezen is belangrijk. De bibliotheekvoorziening vervult daarin een belangrijke culturele rol. Die voorziening staat onder druk. Ons uitgangspunt is dat iedereen boeken kan blijven lenen.
- Het Fries is onderdeel van ons cultuurhistorisch erfgoed. We willen dat de gemeente een actieve rol blijft spelen bij de stimulering van de Friese taal en cultuur.
- De PvdA wil het cultuurtoerisme bevorderen door bijvoorbeeld langs toeristische routes de ontstaansgeschiedenis van het kwelderlandschap met zijn terpen, middelzeedijk en oude slenken te laten zien en de vele plaatselijke oudheidkundige werkgroepen hierbij nadrukkelijk betrekken en faciliteren.

De leefbaarheid in onze dorpen wordt bevorderd door het rijke verenigingsleven. Daar ontmoeten mensen elkaar en dat verdient bijzondere aandacht. De toenemende regelgeving legt echter een grote druk op de inzet van vrijwilligers.

Investeren in sport en beweging is investeren in de aanpak van veel maatschappelijke problemen: te dikke kinderen, langs elkaar levende burgers en probleemjongeren. Sport is belangrijk en onze verenigingen spelen hierbij een cruciale rol.

De PvdA zet zich in de komende periode in voor:

- De gemeente moet een actieve rol spelen bij de ondersteuning van de vrijwilligers.
- De toegankelijkheid voor sportverenigingen en culturele activiteiten voor de mensen met de laagste inkomens moet gewaarborgd zijn.
- Het niveau van onze sportvoorzieningen moet op peil blijven.
- We willen de jeugd binden aan (sport)verenigingen en projecten. Dat willen we stimuleren door verenigingen dichter bij het bewegingsonderwijs op scholen te brengen.
- Er zijn groepen burgers die te weinig of helemaal niet aan sport doen, zoals ouderen en jongeren. Specifiek op deze groepen gerichte activiteiten zoals 'Go-4-sport' kunnen daarin verandering brengen.
- De PvdA wil het net van kuierpaden, de zogenaamde 'ommetjes', uitbreiden om de bevolking de gelegenheid te geven om van ons landschap te genieten.

7. Werk en inkomen

Werk

Werk is de basis voor een goed bestaan. Werk zorgt voor inkomen en houdt onze lokale economie draaiende. Een inkomen geeft mensen bestaanszekerheid en de gelegenheid om zich te ontwikkelen. Werk geeft mensen de mogelijkheid om mee te doen aan de samenleving. Werkgelegenheid biedt kansen voor de toekomst en voorkomt dat mensen een beroep moeten doen op bijstand en andere voorzieningen. Daarom is versterking van onze lokale en regionale economie nodig.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- Aanbestedingen met de voorwaarde dat minimaal vijf procent van de aanneemsom wordt gebruikt voor de inzet van jongeren, langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten. Dit geldt voor alle projecten en voor de inkoop van diensten en producten door de gemeente.
- Een Plan van de Arbeid voor de regio Noordwest Friesland. Samen met het bedrijfsleven, de sociale dienst, de uitzendorganisaties en andere instanties wordt een plan gemaakt dat in 2015 kan worden uitgevoerd.
- Het goede voorbeeld van de gemeente door het aanbieden van voldoende stageplekken en werkervaringsplaatsen. Vijf procent van de arbeidsplaatsen moet gereserveerd worden voor langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten.

Bijstand

De bijstand is het vangnet voor mensen zonder werk. Belangrijk is dat ieder die dit overkomt actief blijft. Dat kan door stages, scholing of vrijwilligerswerk. Dat geeft het beste uitzicht op betaald werk. Mensen houden daarbij zoveel mogelijk zelf de regie.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- De gemeente levert binnen de kaders van de wet een maximale inspanning voor zijn bijstandsgerechtigden en bij zijn zorgtaken. De bestuurders moeten altijd verantwoording over hun beleid kunnen afleggen.
- Het takenpakket van gemeenten voor de sociale voorzieningen is omvangrijk. Daarom

is het ondergebracht bij een gemeenschappelijke regeling van de sociale dienst. De taakstellende en financiële verantwoordelijkheden moeten echter altijd bij de raad blijven liggen.

- Bijstandsgerechtigden worden actief ondersteund bij het vinden van werk. Vanuit hun mogelijkheden wordt naar de aansluiting op de arbeidsmarkt gekeken. Scholing of stage moet die aansluiting bevorderen.
- Van mensen die gebruik maken van de bijstand mag een tegenprestatie worden verwacht. Daarvoor maken zij zelf een plan en als dat nodig is helpt de gemeente hen daarbij.
- Bij een gebrek aan banen verdient een tegenprestatie in de vorm van zinvol vrijwilligerswerk de aandacht. Dat kan bijvoorbeeld bij (sport)verenigingen of maatschappelijke en zorgorganisaties.

Armoedebestrijding

Rondkomen van een bijstandsuitkering is zwaar. Sporten, een cadeautje voor een verjaardag, elke dag goed eten; het is bijna niet mogelijk. Geldgebrek is de belangrijkste reden, maar er is vaak ook een vorm van berusting en vervreemding: “Wij horen er toch niet bij.” Dit mogen we niet accepteren en dat vraagt om een frontale aanval op armoede en uitsluiting.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- Maatwerk voor inkomensvoetstukken, ziektekostenverzekering, bijzondere bijstand en het kwijtschelden van belastingen. Het inkomen van ouders mag voor kinderen geen belemmering zijn om mee te kunnen doen aan schoolactiviteiten, sport, cultuur en educatie.
- Zorg voor een betere voorlichting, zodat mensen weten van welke regelingen ze gebruik kunnen maken. De gemeente voert daarvoor een actief beleid, zodat de mensen krijgen waar ze recht op hebben. Dat kan door hulp aan te bieden bij het aanvragen van voorzieningen of vrijstellingen.
- De gemeente ondersteunt de voedselbank in Noordwest Friesland.

Schuldhelpverlening

Soms krijgen mensen schulden. Ze zijn daar in de eerste plaats natuurlijk zelf verantwoordelijk voor. Maar het is ook in het belang van de samenleving dat erger wordt voorkomen. Schulden zorgen voor armoede. Gevolgen als het uit huis plaatsen leveren hoge kosten op voor de samenleving. Minderjarige kinderen mogen niet de dupe worden van de schulden van hun ouders.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- Het bestaande beleid voor schuldhelpverlening wordt zoveel mogelijk voortgezet. Er is speciale aandacht voor alleenstaande ouders.
- Jongeren moeten veel bewuster leren omgaan met geld. Dat kan onder meer door voorlichting op de scholen.
- Een maatjesproject voor het beheer van het budget waardoor de doelgroep beter met geld leert omgaan.
- Voorkomen dat schulden door boetes en incassoprocedures onnodig hoog oplopen. Bemiddeling moet dan helpen.
- Als dat nodig is zorgt de gemeente dat vaste lasten rechtstreeks vanuit uitkeringen worden overgemaakt. Dit is om maatregelen als huissluiting of afsluiting van elektriciteit te voorkomen.

Sociale werkvoorziening

Door de invoering van de Participatiewet verdwijnt de sociale werkvoorziening in zijn huidige vorm voor een grote groep werknemers. Empatec zal zich daarom meer gaan richten op beschut werk binnen de bestaande werkplaatsen. Wie nu bij Empatec werkt, behoudt zijn of haar rechten en hoeft niet opnieuw geïndiceerd te worden.

Het vinden van werkplekken bij reguliere werkgevers wordt steeds belangrijker. Dat geldt ook voor de ondersteuning van mensen die daar met een WSW-indicatie gaan werken.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- Bij mensen met een WSW-indicatie gaan we uit van wat ze kunnen. Wie niet kan werken in een reguliere baan krijgt een beschermde arbeidsplaats of dagbesteding binnen een regionaal leerwerkbedrijf aangeboden. Daarbij wordt samengewerkt met andere gemeenten, Empatec en het bedrijfsleven.
- De gemeente biedt zelf ook beschermde arbeidsplaatsen aan binnen zijn eigen formatie en geeft daarmee een goed voorbeeld voor het bedrijfsleven.

8. Welzijn en zorg

Zorg is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Zorg aan huis en de mogelijkheid om ouder te worden in je eigen buurt zijn voor de PvdA belangrijke principes. Maar het gaat niet alleen om zorg; het gaat ook om welzijn. Er moet altijd hulp zijn voor de mensen die dat nodig hebben. Draagkracht, zowel in financiële zin als in sociaal opzicht, is daarbij het uitgangspunt.

De gemeente is in staat om de zorg dicht bij de mensen te organiseren. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van wijkverpleegkundigen en door het versterken van de eigen kracht van de mensen en hun netwerken.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA vindt de inzet van Omtinkers belangrijk. We zetten in op een dorpsgerichte ondersteuning. We vragen de verenigingen van dorpsbelang om als schakel te fungeren tussen dorp en WMO-loket. Zo kunnen we de kans op verborgen vragen om zorg zo klein mogelijk houden.
- De decentralisatie van de AWBZ-taken naar de WMO willen we gebruiken om zorg en welzijn meer met elkaar te verbinden. We gaan daarbij uit van eigen kracht, netwerken, familie en buurt, en professionele ondersteuning.
- Preventieve programma's zijn belangrijk in de nieuwe WMO-zorg. De gemeente moet het bevorderen van de gezondheid samen met de zorgverzekeraars, de wijkverpleegkundigen en de ziekenhuizen oppakken.
- De PvdA is voor een persoonsgebonden budget (PGB) voor de WMO-zorg. Fraude met PGB's moet hard aangepakt worden.
- De organisatie rond de zorg moet veel minder ingewikkeld worden. Minder regels en niet langer centrale indicatiestelling. Meer direct contact met degene die zorg vraagt. Geen zorgorganisaties die meer dan 15-20% overheadkosten berekenen voor hun zorgaanbod.
- De kwaliteit van zorginstellingen moet worden geborgd door regelmatige controles op leefomstandigheden.
- De PvdA wil dat de gemeente afspraken maakt met zorgaanbieders in de regio over fatsoenlijke arbeidscontracten voor medewerkers in de thuiszorg. Voor ons is goed werkgeverschap een speerpunt.
- De PvdA wil dat de regie bij cliënt en zorgverlener ligt. Bij mensen of gezinnen met

meervoudige problemen, waarbij meerdere hulpverleners betrokken zijn, mag maar één van hen verantwoordelijk zijn voor de regie: “Ien op ’t hiem”.

- Wijkverpleegkundigen moeten een grotere rol krijgen. Zij kunnen snel zorg op maat leveren. Zo kan het aantal opnames in ziekenhuis of verpleeghuis verminderd worden.
- In sommige dorpen staat '*zorgen over dorpsgenoten*' als vast agendapunt op de agenda van de vergadering van Dorpsbelang. De wijkvertegenwoordiger probeert vervolgens iets aan het probleem te doen. Dat verdient navolging en moet door de gemeente worden gestimuleerd.

Mantelzorgers

De mantelzorger verleent 80% van alle zorg in Nederland. De meeste mantelzorgers doen dit met veel liefde, maar het is ontzettend zwaar werk. Om ze te helpen en ze af en toe rust te gunnen moet de gemeenten zich extra bekommeren om de mantelzorgers.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat de woningcorporatie bij de toewijzing van woningen voorrang geeft aan mantelzorgers die een woning zoeken in de buurt van degene die ze verzorgen.
- Mantelzorgers kunnen overbelast raken. Dat moet zo veel mogelijk voorkomen worden. Een goed middel is de respijtzorg. Daarbij kunnen mantelzorgers tijdelijk de zorg overdragen aan iemand anders. De PvdA vindt het vergroten van de bekendheid van respijtzorg van cruciaal belang.
- Bij re-integratieverplichtingen wordt rekening gehouden met mantelzorgtaken.

Ouderen

Ouderen moeten midden in de samenleving kunnen staan. Zij moeten in staat worden gesteld om zo lang mogelijk voor zichzelf te zorgen.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil dat er meer levensloopbestendige woningen worden gebouwd. Zo wordt het makkelijker om langer thuis te blijven wonen.
- De PvdA zet zich in voor kwetsbare ouderen, zodat ze zo lang mogelijk kunnen meedraaien in de samenleving.

9. Milieu

Gemeenten hebben verplichtingen uit Den Haag en Brussel om de doelstellingen voor energie en klimaat en duurzaamheid te realiseren. We weten dat de financiële mogelijkheden van gemeenten steeds meer afnemen. Het is dus zaak om slimme dingen te doen. We hoeven geen landelijk koploper te zijn, maar we kunnen aansluiten bij een stad als Leeuwarden.

Wát we willen realiseren leggen we vast in een milieubeleidsplan. Dat is in 2010 al bij motie op initiatief van de PvdA in de gemeenteraad vastgelegd. Het beleidsplan moet doelen stellen voor de lange termijn (2020- 2030) en een agenda bevatten voor de kortere termijn (2014-2018). De uitvoering wil de PvdA vooral oppakken door bedrijven en inwoners uit te dagen met initiatieven te komen en die te ondersteunen.

De PvdA zet zich de komende raadsperiode in voor:

- Wij staan voor een integraal milieubeleid. Dat wil zeggen dat bij alle beslissingen de belangen van het milieu nadrukkelijk moeten worden meegenomen.
- De PvdA wil dat onze gemeente 100% groene (herwinbare) elektriciteit inkoop en initiatieven van bijvoorbeeld lokale energiecoöperaties ondersteunt.

- De gemeente heeft zelf een voorbeeldfunctie en zou bijvoorbeeld haar gebouwen energieneutraal moeten maken en haar wagenpark vergroenen. Dat kan door op groen gas of elektrisch te gaan rijden.
- Wij willen dat onze gemeente een AAA-gemeente in het kader van Klimaatverbond Gemeenten wordt en dat ze meedoet aan Duurzaamheidsmeter.nl.
- De PvdA is voor een terughoudend beleid bij het plaatsen van windmolens op ons grondgebied. Wij ondersteunen alleen initiatieven op het gebied van windenergie als onze dorpen en inwoners daarvan profijt hebben. Een verantwoorde inpassing in het landschap is en afbraak van verouderde windmolens is daarbij een voorwaarde.
- De PvdA is voorstander van initiatieven op het gebied van duurzaamheid zoals die door het Netwerk duurzame dorpen worden opgezet. Denk daarbij aan samenwerking bij de inkoop van zonnepanelen en het opzetten repair café.
- De PvdA wil dat onze gemeente vergunningaanvragen voor (proef)boringen voor het gebruik van aardwarmte ondersteunt.
- De PvdA wil Nationale en Europese energiedoelstellingen voor onze gemeente bij voorkeur realiseren door energiebesparende maatregelen en energieopwekking bij dorpshuizen, sportaccommodaties en scholen. Dan dalen de energiekosten voor de gebruikers van deze gebouwen en kunnen zij hun budgetten volledig inzetten voor activiteiten, sport en onderwijs.
- Samen met de Woningstichting wil de PvdA huurwoningen in de sociale sector energiezuiniger maken. De bewoners krijgen dan lagere woonlasten.
- De PvdA wil energiebesparing bij particulieren en bedrijven stimuleren door voorlichting en voorbeeldprojecten. Het Rijk en Provincie bieden hiervoor goedkope leningen aan.
- Door klimaatveranderingen krijgen we te maken met meer weersextremen, waaronder stortbuien. Dat is één van de redenen om gescheiden rioolstelsels aan te leggen. Daarbij wordt hemelwater afgekoppeld en op het oppervlaktewater geloosd. De PvdA wil door voorlichting en premies bewoners en bedrijven aanmoedigen om de regenpijpen af te koppelen van het riool.
- De geluidscontouren van de vliegbasis mogen niet worden vergroot worden door de vervanging van de F-16. De PvdA heeft bij de regering een permanent geluidsmmeetnet afgedwongen dat deze contouren moet bewaken.
Dit geluidsmmeetnet moet transparant en controleerbaar zijn. De geluidsisolatie van de woningen moet als dat nodig is verbeterd worden om het geluidsniveau van de JSF te keren. Het geluidsniveau moet worden gemeten tot en met het operationeel worden van het toestel onder Nederlandse omstandigheden.

10. Bouwen en ruimte

Wij hebben speciale aandacht voor groepen woningzoekenden die het moeilijk hebben op de woningmarkt. Het gaat dan vooral om (jonge) starters en ouderen. De lokale overheid draagt een verantwoordelijkheid voor hun huisvesting. In de praktijk kan die verantwoordelijkheid echter alleen gestalte krijgen in samenwerking met woningcorporaties en andere gemeenten. We staan voor een vitaal landelijk gebied waar jong en oud kunnen wonen, werken en van de basisvoorzieningen gebruik kunnen maken. Wij willen dat de gemeente samenwerkingsverbanden stimuleert en initiatieven op gang brengt die de leefbaarheid ten goede komen. Wij willen dit samen doen met bewoners en het verenigingsleven. Uitgangspunt daarbij is een evenwichtige combinatie van landbouw, recreatie en natuur en de economische ontwikkeling.

Dit betekent voor de komende raadsperiode:

- De PvdA wil de in 2009 vastgestelde woonvisie actueel maken en nadrukkelijk de krimpproblematiek meenemen. Deze woonvisie 2014 is voor de PvdA de basis voor de uitvoering van beleid.
- De PvdA kiest in deze woonvisie voor een scherpe en concrete vertaling van energiebesparende maatregelen voor bestaande woningen en voor nieuwbouw.
- De PvdA zorgt samen met de woningcorporatie voor voldoende betaalbare woningen. We willen afspraken maken met de corporatie over aantallen woningen, inclusief de energielabels, en over de verbetering van de leefbaarheid.
- We stimuleren en ondersteunen creatieve mogelijkheden om tot betaalbare woningen te komen voor starters.
- Nieuwbouw kan als het oorspronkelijke karakter van onze dorpen daardoor niet wordt aangetast.
- Karakteristieke beeldbepalende elementen willen we behouden. We denken dan niet alleen aan gebouwen, maar ook aan karakteristieke historische landschapselementen.
- Wij willen dat ouderen en gehandicapten zolang mogelijk in hun eigen sociale omgeving kunnen blijven wonen.
- Het kassencomplex in Berltsum is voltooid en landschappelijk afgerond, hoewel het laatste aandacht blijft vragen. De PvdA is tegen een verdere uitbouw van deze bedrijfstak in die omgeving.
- In het kader van Nieuw Stroomland is een intergemeentelijke structuurvisie opgesteld. De PvdA Menaldumadeel wil dat de plannen voor nieuwe bedrijven in dit gebied worden getoetst aan de zogenaamde SER-ladder en aan de actuele bevolkingsprognoses in Fryslân.
- De Westrand van Leeuwarden moet een overgangszone blijven naar het landelijke gebied. Daar moeten grote groene open ruimten behouden blijven. Dat geldt in ieder geval voor het Schenkenschanseiland en het gebied langs de Zwette. In dat gebied passen geen energieparken en asfaltcentrales.
- Wij willen zware eisen stellen aan grootschalige uitbreidingen van gebouwen in het buitengebied. Om het landelijke karakter van het buitengebied te behouden mogen vrijkomende gebouwen in het buitengebied bij hergebruik niet in volume toenemen. Bij uitbreiding van bestaande (agrarische) bebouwing ligt de nadruk op de landschappelijke inpassing en op beperking van lichthinder.
- De PvdA heeft kritiek op de kwaliteit van het huidige onderhoud van openbaar groen en landschapselementen en wil dit verbeteren.
- Wij willen stimuleren de dorpen en buurtschappen stimuleren om het openbaar groen in hun dorp onderhouden, waarbij de continuïteit gewaarborgd moet zijn. De PvdA is daarom voorstander van de (uitbreiding van) de proef in Marsum en in Skingen en Slappeterp.

11. Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke taken kosten geld. De PvdA staat voor een helder financieel beleid waarbij het de inwoners van de gemeente duidelijk is waaraan het geld wordt besteed. Het moet ook duidelijk zijn of de hoogte van de gemeentelijke lastendruk in balans is met wensen en draagkracht van de inwoners van de gemeente.

Het rijk draagt steeds meer taken over aan de gemeenten. Het uitvoeren van extra beleid zal ten koste gaan van bestaand beleid. Het gemeentelijk geld moet zoveel mogelijk worden

besteed aan concrete zaken en zo weinig mogelijk aan de bureaucratie en de organisatie er omheen.

In deze raadsperiode denken we daarom eerder aan concrete uitvoering van plannen dan aan het opstellen van nieuwe beleidsplannen.

De PvdA wil bij het maken van keuzes prioriteit geven aan zorg, wonen en welzijn.